

Spoštovane in spoštovani, dragi vsi!

Pozdravljam vas s tem pismom, ponosna, da naše Slovensko društvo Hospic opravlja plemenito delo. Moj poklon prav vsem!

Dolga leta sem bila aktivna prostovoljka hospica, v začetku sem spremljala umirajoče na domovih, ko pa je društvo pridobilo hišo hospica na Hradeckega 20 pod Golovcem, je ta hiša postala moj drugi dom. Zanja sem naredila res ogromno: organizirala gala koncerte, vseslovensko akcijo Srca za hiše hospica, darovala svoje avtorske honorarje od knjig za knjižnico v hiši in še in še. Takrat sem na vprašanja novinarjev, zakaj se tako angažiram za hospic, odgovarjala:

»Ko gledam umirajočim v oči, gledam v oči resnici. Ker umirajoči nimajo mask na obrazu, ne igrajo več nobenih vlog, ne pozirajo. Samo so, kar so. In ob njih sem jaz lahko to, kar sem. V miru, spokojno samo sem ob njih, včasih v živahnem pogovoru, tudi v solznem objemu, ali pa v globoki mirni tišini v svetem času umiranja. Smrt je moja največja učiteljica. Učiteljica polnega bivanja. Zato vedno znova ugotavljam - prostovoljstvo je bližnjica. Bližnjica za osebnostno rast, za duševno zrelost, za duhovno prebujenje. Za zavedanje. Za pot k sebi in od tod za pomembno potovanje v odnose, k drugim. Samo če imaš kaj dati, lahko daruješ drugim, da se počutijo slišane, sprejete in ljubljene.«

Ko je leta 1990 na Onkološkem inštitutu za rakom na pljučih umiral moj ljubljeni duhovni prijatelj Marjan Rožanc, sem ga spremljala vsak dan šest mesecev do smrti. Pri tem mi je pomagala Marjanova zdravnica, kasneje ustanoviteljica hospica, dr. Metka Klevišar. Ona me je naučila, da je najpomembneje ohranjati bolnikovo integriteto, njegovo človeško dostojanstvo. Da ni pomembno dodajati dneve življenju, ampak pristno, polno življenje dnevom. Tako sem si upala pogledati smrti v Marjanove steklene oči in njegova odprta usta.

Leta 2005 sem se upokojila in takoj odšla na šolanje za prostovoljko hospica. Pred tem in do danes sem spremljala res veliko umirajočih, podpirala žalujoče, kar počnem še vedno. Vem, kaj pomeni imeti privilegij spremljanja hudo bolnega, ki odhaja v druga razsežja – biti, samo biti prisotno z njim v tem svetem prostoru in obdarjenem času, ki ga ustvarja izdih in skrivnost Dih ...

Zato sem bila prostovoljka hospica in sem zdaj radostno njegova ambasadorica, zadolžena predvsem za detabuizacijo smrti. O njej govorim v vseh svojih intervjujih, ki jih ni malo. O detabuizaciji smrti in sprejemanju minljivosti veliko pišem, denimo v knjigah pisem *Darovi minevanja*, *Človeška ljubezen* in *Nagovori tišine*. Obe moji pesniški zbirki, tako *Iz trebuha in neba* kot *Iz neba do dna* je intoniral močan notranji občutek zavedanje smrtnosti in brezgrajne hvaležnosti za največji dar med darovi – Življenje. Brez dolgoletnih izkušenj spremljanja umirajočih kot tudi žalujočih tega močnega notranjega sveta, ki se je hotel izraziti kot darovanje drugim, ne bi bilo. Srečna sem, da iz obeh knjig berejo hudo bolnim in umirajočim, da sta tolažba žalostnim in spodbuda za radost bivanja vsem, ki jih prebirajo. Ker je to ena od poti k sebi in drugim. Poklon čudežu Življenja. Hvaležnost za Ljubezen, ki vse prežema. In je močnejša kakor smrt.

Za boljši odnos do starejših, do hudo bolnih in umirajočih, moramo več, veliko več narediti tudi na družbeni ravni. Slovensko društvo Hospic si za to prizadeva z različnimi projekti, tudi z IMRO. Kot civilna družba bi se morali naučiti bolj odločno pritiskati na politiko. Njeni predstavniki imajo polna usta besed o skrbi za ranljive, naredijo pa silno malo. Še vedno ni sprejet zakon o paliativni in hospic oskrbi! Morali bi imeti več hiš hospica, ne le ene v Ljubljani! Potrebujemo negovalne bolnišnice in paliativne oddelke tako v bolnišnicah kot v domovih starejših. Da ni kadra, da ni denarja, slišimo. Sprašujem: Kaj pa če ni prave politične volje? Ker ni zavedanja, da bomo umrli prav vsi? In da tako, kot zdaj mi ravnamo z bolnimi in umirajočimi, bodo – če ne še slabše? – ravnali kmalu z nami ...

Ker je poezija najbolj nežna govorica srca in se drugih src občutljivo, tihotno dotika, naj tole pismo končam s pesmijo iz zbirke *Iz neba do dna*:

NAVODILA ZA SMRT

Smrt je mera našega življenja, lahkotnost vek utež njegova.

Milina nežnega nasmeha ust je najglasnejša govorica,

ko pride čas za dih v drugi dimenziji.

Zato je vredno odložiti težo bežno, dnevu dati ves sijaj.

Odpreti oči srca, vrniti duši njen primat.

Vsak dan odpiramo ta vrata vrat, okušamo svoje smrti sad.

Večnost teče skozi nas,

poljublja tiho, mirno dlan brezčasje,

v katero padel bo obraz, ko pride tisti čas.

Manca Košir